

Oglasi, pripelena izd.
iskaju i računaju se na temelju
običajnog cijenika ili po dogovoru.

Novci za predbroju, oglaš. izd.
iskaju se napuniticom ili polož-
nicom post. stacionice u Beču
na administraciju lista u Pulu.

Kod naručbe valja točno ozna-
čiti ime, prezime i najbližu
poštu predbrojnika.

Tko list na vrijeme ne primi,
neka to javi odpravničtvu u
otvorenom pismu, za koji se
se plaća poštarina, ako se iz-
vane napise "Reklamacija".

Cekovnog računa br. 547249.
Telefon tiskare broj 34.

NAŠA SLOGA

Poučni, gospodarski i politički list.

„Slogom rastu male stvari, a nosloga sve pokvari“. Narodna poslovica.

Izlazi svakog četvrtka o
pedne.

Netiskani dopisi se ne vraćaju
i nepodpisani ne iskaju, a
nefrankirani ne primaju.
Predplata se poltrinom stoji:
10 K u obće, na godinu
5 K za seljake, ili K 3-.,
odn. K. 250 na
pol godine
Izvan carovine više poštarina.
Plača i utajaje se u Puli.

Pojedini broj stoji 10 h., zao-
stalil 20 h., kolit u Puli, toli
izvan iste.

Uredništvo i tiskara nalazi se
u: Tiskari J. Krmpotić i dr. e
(Via Sissano), kamo neka se
naskoviju svu pisma i pred-
plate.

Odgovorni urednik i izdavatelj Josip Hain. — U nakladi tiskare J. Krmpotić i drug. u Puli. — Glavni suradnik prof. M. Mandić u Trstu. (Via Chiozza 5).

Ti izdajice, ili
daleko od Lovrana!

Zakupile nas teške misli. Kako je to,
da premda je naš hrvatski narod u Istri
miran, dobroćudan i prijatelji i odan vla-
dajućoj knzi, dočim su naši Talijani u
Istri nemirni duši, čeznu za prekomorskim
kraljestvom, pa sasvim tim sve naše oblasti
i vlade komu ugadjaju, koga glade i mi-
ljuju? Gdje imade Hrvat vršiti državne
dužnosti, svuda je na prvom mjestu i
svuda brojno u većini, a kad se diele
prava, pita se bezobzirno, ta gdje su ti
božji istarski Hrvati, pak kad se pokazu
treba ih žrtvovati talijanskom Molochu.

Tko da opiše muke i patnje, koje
mora naš narod podnašati, da uzčuva goli
život? Nas se odasvuda čuška, tuče, bije
i gubje. Ali mi ipak ljubimo svoj rod i
jezik, tu naša najveću svetinju, s toga
čemo se uvijek protiviti ljudem, koji pre-
ziraju naš jezik i narod naš.

E, mudri su naši protivnici. — Vlačno
je blaženi mir u Istri, vele oni, „dok se
nije slalo od hrvatskih agitatora narod
uznemirivati, prodikati mu o nekakvoj
slobodi, ravnopravnosti i pravicah“. Njim
je prijao taj mir, jer oni bijahu naši paše,
mi Hrvati njihovi robovi. Ali hvala budi
narodnim muževom, narod stao stvari oko
sebe ozbiljno promatrati; došao do nar-
avskog zaključka, da ako smo i siromasi,
ipak smo ljudi, stvorovi božji, stvoreni,
da nikomu ne robujemo, da svoje ljubimo,
a tuđe štujemo, da nam se dađe, što nam
zakon zajamčuje.

Koliko imade u Istri ljudi našega je-
zika, koji su prešli u protivnički tabor, da
tamo sa našim najvećim protivnicima rađe
na zator i propast našeg roda i jezika.
Poznata je pako činjenica, da je poturica
gori od Turčina, a usljed toga su i hr-
vatskog, roda izdajice u Istri bjesniji i

strastveniji naši dušmani, nego li isti Ta-
lijani.

Sličnih izdajica i bjegunaca ima je ža-
liboze i u našem Lovranu. Ti ljudi ruže
i napadaju na sve, što bi njim — da su
značajni i pošteti — najmilije moralo biti.
Te kukavice sinje zaboravljaju, da je naj-
veći grieh pred Bogom i ljudmi izdajstvo
svoga roda. Ta ne pjeva li naš pjesnik
prekrasno al vjedno i strašno, da je opro-
šteno svakomu, ali samo nije izdajci?

Rekosmo da imade i u našem Lovranu
(takvih izdajica, koji su se ovđe naselili,
najeli i obukli, pak su sada prvi kolon-
vodje kad treba stogod proti narodu po-
duzeti. Narodu su izmuzli sve najbolje
sokove; na njemu je sama košt i koža,
pa mu ne dadu ni takovom mira. Ali
narode, neđaj se dalje varati, već tjeraj
metlom sve te dotepuhe i lieumjerne vuke
u ovoj koži, te slušaj nauk tvojih pravih
prijatelja.

Nije to od danas ni od jučer, da se
u Lovranu proganjaju svećenici. Petorica
lovranskih šarenjaka bili su naučni tlatiti
i mrcvariti ovaj narod, puševati nad njim
po tursku. Ali pošteti i čestiti ljudi, među
kojima ne uzimlju ni svećenici zadnje
mjesto, uzeli taj narod u obranu, pa za
to im najavljen boj od šarenjake stranke.
Ali neprogone ti nesašnjanje sve svec-
ćenike, već samo one, koji neće s njima
u istu tikvu puhati. Oni psuju, ruže i de-
nunciraju te svećenike, koji im istinu u
brk kažu, te njihova gnjusna, ma uprav
vražja djela očito osuduju ili neodobra-
vaju. Crni su im ti svećenici pred očima,
jer savjestno vrše dužnosti svećenika i
rodoljublja. Treba, da izdadu svoj rod i
jezik, tad bi bili najvredniji svećenici, naj-
pošteniji rodoljubi, a po novinah, — da-
kako talijanskih — nebi se ih upisivalo
„preti russi, agitatori“, već „bravi e ze-
lantni sacerdoti“.

Kad bi naši svećenici čisto hrvatskomu
puku talijanski propovjedali, nauk držali,

Boga molili, kad bi ga bezdušnim gulje-
njem pomogli osiromašivati, kad bi očito
govorili, da spadamo pod Italiju, a ne pod
Austriju, kad bi s njima „Evviva Italija
e morte Austrija“ vikali, jednom riečju,
kad bi ti svećenici postali izdajice Boga,
naroda i cara, onda bi jih do devetoga
neba uzvisivali, kako nekoje druge.

Ti jadnici jadikuju, da radi svećenika
vjera propada. Smješni su baš ti ljudi!
Za Boga i vjeru hađu oni kolu i za lanjski
snieg. Tomu su svjedoci blagdani i pro-
cesije. Tko ih vidi kada u božjem hramu
moliti, sakramente primati? Njim je dosta
slati svoje špijune u crkvu kad naši
svećenici propovjedaju, da slušaju što go-
vore, da ih uzmognu denuncirati, oblužili
i u svojih čifutakih novinah crniti.

Gospodo šarenjaci, varalice naroda, mi
vas poznamo u dušu, pa znamo gdje
vas tišti. Vam je žao, da se nisu mladi
naši svećenici iznarodili, kao vaš kolega
don Dragovina, kojeg naši čestiti svećenici
iz bliza i daleka izbjegavaju.

Uvijek ste napadali i tužili, vi i vas
gori imenovani kolega, da su ti kapelani
Hrvati u najradikalnijem smislu. Ali kad
ih je rodila hrvatska majka nisu oni krivi,
a ono što su rođeni, mislimo, da je pravo
da i ostanu, jer kad nebi ljubili svoj ma-
terinji jezik, bili bi izdajice kao i vi. Vi
tvrdite, da su ti kapelani buntovnici i
agitatori. Kad bi to oni bili, biste ih bili
već na štandart obesili. Ali malo ruku
na prsa, pa recite: to smo mi sami
a ne oni. Ta to znadu i vrabci na strehi
sv. Jurja. Dozvati ćemo Vam u pamet
svo g. 1883. Već tada ste hoteli preko
noći hrvatsku školu u Lovranu posvema
potpaljančiti, leteći od kuće do kuće, vara-
juć neukog kmeta, da svoje diete u vašu
fabriku upiše. U tom poslu, gospodo, vas
je podupirao i vaš „buon e bravo don
parroco Dragovina“, koji je za taj nečisti
pismo javno u crkvi na uskrsni ponedjeljak
iste godine agitirao. Prijatelji, vi ste na to

zaboravili, ali povjest je to zabilježila.
(Vidi „N. S.“ br. 7. god. 1903.) A što ste
sve radili poslje i radite još uvijek proti
hrv. stranci? Ta tko goni tiranskom silom
naš jezik iz škole i crkve? Tko više iza-
zivlje, naši kapelani ili vi? — Čujte, što
je još zabilježila povjest. „Priobćuje se
občinskomu zastupstvu, da N. Zupar iza-
zivlje i priređuje neprestane skandale
proti kapelanu. Občinsko zastupstvo za-
ključil na to: čim prije dojavili visoj oblasti
sve te skandale i nemire, naperene proti
svećeniku; dalje, da imade g. plovec Dra-
govina u crkvi pjevati hrvatski t. j.
obdržavati crkvene pobožnosti
u onom jeziku, u kojem bijahu
obdržavane do njegovog do-
lazka“. Napokon ovo: „G. Dragovina
nemilosrdnom nogom gazi uspomenu svojih
predstasnika, koji podpisuje molbenicu za
talijansku školu (premda neima djece, što
vjeroučitelj svjedoci). On, koji se neboji
kazati, da će se svom silom suprotstaviti
širenju hrvatsku u Lovranu. Taj gospodin
nezna što govori, jeli moguće širiti hr-
vatstvo u hrvatskoj občini. Plovan Čerčić,
blage uspomena, priznaje i izjavivaje par-
lamentu i svakomu, koji hoće da čuje, da
smo mi Hrvati, da neće ništa da znade za
Talijanstvo, a vi? Tko je bolje poznaovao
ovaj puk, tko je za nj više mario, tko ga
je više ljubio, vi ili on? G. župniče, osta-
vite vi šugave ovce, nevrjedne prijatelje,
puk sledite nezabornog Čerčića (i pok.
Sterka) a mi ćemo Vas kao što smo njega
cieniti, štovati i ljubiti“. Gospodo Talija-
naci, ovo se je vrjekorječilo i napisalo u
jednoj vašoj občinskoj sjednici. (Sjednica
12. juluja 1883. Vidi „N. S.“ br. 15. 1883.)

Jedan pošteti Talijan Vam piše sli-
deće o dvojici Vaših prvaka: „Chi a Lov-
rana non conosce N. N. e N. N. dal in-
fimo contadino al primo signore? Onesto
vi è ognuno, ma anche lo stesso assassino,
onesto è degno di lode, se è onesto e
degnò di lode il sig. N. e N.“ On pozna

Pošto oni sami ne znadu čitati, to će se
baš oni najviše pouzdati u svoje diete, te
će njemu naložiti, da im rastumači školske
viesti. A diete ako ima lošije redove,
a uz to ako je ucvu prefrigano, nastojati
će, da oeu dađe, kako se ono reče, rog
za sveću. Ta znamo, kako češe djeca
znadu, da se pokušaju ogledati na mejdanu
izvracanjem čak sa svojim učiteljem a kamo
li ne će sa svojim ocem! Eto i opet
školskih viesti, koje su dale povoda
djeci da — lažu. A nadje se djece, koji
ih čak, što je još gore — falsificiraju.

Iz ovih kratkih poteza dađe se zaklju-
čiti, da u najvećem slučaju naša školske
viesti malo ili ništa ne pripomognu
svrhi, da naime roditelje upute o napredku
njihove djece u školi.

Ovoj svrši kud i kamio bolje su od-
govarali konačni školski ispiti,
pa ipak i njih se je napustilo, jer se opa-
zilo, da uz nemar i neukost prostoga pu-
čanstva ne polučie željene svrhe.

(Konac sledi)

PODLISTAK

Školske viesti.

Piše: Vlado Rešeka.

Učitelstvo pučkih škola dužno je na
temelju zakona od 20./8. 1870. br. 7648,
da izdaje na izmaku svakoga kvartala školske
godine podredjenoj si mladeži školske
viesti. Tako zakon, tako mora da bude.
Carska se ne poreče!

Svrha školskih viesti, koju predviđa
zakon, u glavnem je sliedeća:

1. Roditelje obavještivati o napredku
njihove djece u školi, te o njihovom po-
lasku u istu, a tim indirektno buditi u
njima zanimanje za školu.

2. Djecu poticati na marljivost i us-
trajno napredovanje u naucima.

Da vidimo u koliko se polučie svrha
školskih viesti na seoskim pučkim
školama. Razpredajuć ob ovom predmetu,
imati ćemo na umu s e o s k e pučke škole,
jer mi služimo na istim, pa možemo da
govorimo o njihovim prilikama, dočim iz-

ključujemo u svakom obziru pučke škole
po gradovima, u koje silje inteligentnije
občinstvo svoju djecu.

Učitelstvo izdade dotične školske
viesti. U njima navedeni su predmeti,
koje se podučaje u pučkim školama. Izpod
njih zabilježeni su redovi, kakve je zaslužio
dotično diete u odnosnom kvartalu. Pri
kraju naveden je broj ura, koliko ih je
diete izostalo iz škole. Redovi označuju se
obično brojkama, a mogu se također i
riečima.

Dobro! Uzmimo sada prostoga seljaka,
koji drži u rukama tako izpunjene školske
viesti. Recimo, da ga zanima znati,
kako mu diete napreduje u školi. Tamo
nadje razne brojke klasifikacije: 1, 2, 3, 4, 5.
— Pošto, on znade iz običnoga života, da
je 5 svakako više nego li 1, to će držati,
čim vidi u viestima više tušćih brojaka,
da mu je diete tim finija glavica. Najazi
li pak u viestima klasifikaciju iznesenu
riečima: veoma dobro, dobro, dovoljno,
dostavno i nedostavno, bit će on zadovoljan
ako u viestima svoga dieteta nadje makar
sve samo dostatno, jer će si misliti:
— Bor me, ni moj djetko nije baš bukva,

kad mu eto pišu, da znade dostatno.
A djetko nešto od samoljublja a više još
možda od straha pred ljekovom mašču,
šutiti će i smijati se (ispod brka) neznanju
svoga oca, ili čak će potvrditi njegovo
krivo mnjenje. Čudne li ironije! Eto,
školske viesti dale su mu priliku
da — laže, te time ogriešile se u poznato
pedagoško načelo, da se ne smije dati djeci
povoda na zlo. Izvadjajuć ovako, primje-
ćujemo, da ima u viestima poseban tumač
o redovima, nu odmah nadodajemo, da
će se i u njega prositi seljak razumiti, ko-
liko i Turu u čitap.

Dopuštamo dakako, da se nadje i in-
teligentnijih seljaka, koji će se u te školske
mudrolije mrvu razumjeti, no to su tek
biele vrane.

Nego riedki su seljaci, koji će si uz
ine dnevne brige i nevojle naći vremena,
da si razbijaju glavu čak sa — školskim
viestima. Ako ima silesija onakih slu-
čajeva kod pismenih seljaka, što da istom
rečemo ob onima, koji ne znadu perom
ni knjigom baratati?

Znamo, da se ipak i takovih nadje,
koje zanima napredak njihove djece u školi.

dobro i vašeg župnika. — Gospodo talijanaši, još imate obraza reći, da ste vi najmirniji janjčidi. Koji su dakle ti izazivači i agitatori? Vi ili gg. kapelani. Puštajte naše svećenike na miru, jer oni vrše savjestno svoje dužnosti, te ljubav narodu, želeć mu moralni i materijalni napredak. — Imali bi još puno toga, ali za danas dosta, ako biste radi doznati i „tustih“, pripravni smo uvijek.

Iz ovog svatko razvidi, koji nije aliop, da su lovranski talijanaši oni, koji gube hrvatsku stranku u Lovranu, koliko sa strane fizične, toliko i sa strane moralne. Petorica tih talijanaša se hvalisali doma i od doma, da su denuncirali svog kapelana i da će im u kratko presv. biskup poslati talijanskog kapelana, koji će s njima i sa istarskom irredentom žmirkati preko mora u blaženu zemlju od razbojnika i anarhista! Hoće li im se želja izpuniti, neznamo. Mi presv. biskupu samo to kažemo, da bi se vrlo preprijavao kad bi povjerenio onoj petorici sarenjaka, bio makar koji njih i u crnoj mantiji. E vojsjori Poprdili pazientale fino ali' occasione e ricoverate ciò che vi va.

Uno della „Unione“.

Iz carevinskoga vieća.

Beč, 28. juna 1903.

Izbor delegacija.

Sriedu dne 24. u večer o 7. uri bio je izbor delegacija. Svaka kraljevina i pokrajina za se izabrala je delegata i zamjenika ili više njih. Kako drugih godina tako i ove bila su iz Primorja izabrana tri delegata — Talijana, a nijedan Hrvat ili Slovenac. I tu se vidi austrijska pravica! Za Istru izabran je delegatom dr. Bennati, onaj isti kojega izbor nije ni danas odobren, koj je, kako odnosi protesti kažu, nezakonito izabran zastupnikom.

Za Goricku bio bi možda srećom mogao biti izabran Slovenac, a da nije do toga došlo, kriv je nemar jednoga slovenskoga zastupnika, koj nije bio u Beču za dan izbora. Od trojice najme tamošnjih Talijana, jedan je manjkao, bila su samo dva. Da su bila u Beču oba Slovenca zastupnika, bila bi odlučila kocka između oba Talijana i oba Slovenca. Tako su se Talijani sami izabrali.

Odrođenje carevinskoga vieća.

Kad se je svršilo izborom delegata, oglasio je predsjednik, da će buduću sjednicu sazvati pismenim putem. Još onda nije ni on znao, kad će se carevinsko vieće održiti, premda je bio posve blizu 30. juna, kad je stigao privremeni proračun. Koerber je želio, da odbori za nagodu i carinski tarif još stogod riješe. I držali su četvrtak sjednice. Istoga dana je carskom naredbom bilo izrečeno odrođenje carevinskoga vieća. Zastupnici su to dobili pismeno.

Kad će se opet sastati, to se nezna. Zavisu to najviše od Košuta i njegove stranke. Po njegovoj milosti bilo je sastavljeno ministarstvo za Ugarsku. Od njegove milosti ovisiti će, hoće se u Budimpešti razpravljati ovoga jula nagoda. A ako se bude tamo razpravljalo, onda bi mogude bilo da se i u Beču razpravlja, da bude još jula carevinsko vieće opet na zasjedanje sazvano.

Ovo se je razstalo u jako zlih odnosajih za cietlu monarhiju. Sastavom ministarstva u Budimpešti, odnosno popustu koje je učinio Khuen-Hedervary. Košutovcem, osramoćena je nesamo prvanja ugarska vlada nego i austrijska. One su se svom silom zauzele za povećanje vojske, radi toga je ugarska vlada prela, dočim je austrijska bila prođla s odnosnom zakonakom osnovom i u parlamentu austrijskom. Sad se je ta zakonska osnova natrag povukla, pa je osramoćena i većina austrijskoga parlamenta, kao i ugarskoga, a k tomu i skupni ministri, osobito onaj vojske.

Sam Bog zna kako će se razviti stvari u monarhiji, u kojoj vladaju oni, koji nesamostalno da neće povećanja vojske, nego koji neće ni da čuju carske — kraljevske pjesme!

Budi što hoće, mi gledajmo svoju kožu.

Glavna skupština

„Družbe sv. Cirila i Metoda za Istru“
(Nastavak)

Po tom dolazi slobodni i redoviti grad Karlovač sa svojom liepou, godišnjom podporom i svojim vrlim sinom veleuč. g. drom. Božom Vinkovčevićem, koji je upravo neutrudiv u sabiranju prinosâ za našu družbu. On je izim toga, da udovolji intencijama pok. svoga tasta dra. Gjure Stojanovića c. i kr. škopskog liječnika, iz ostavine njegove priposlao družbi neko 250 svezaka kojih je na ravnateljstvo namienilo i odpremlilo pripom. djacom družtvu u Fazinu.

I lanjske upravne godine sjelili se neki novčani zavodi u Hrvatskoj i Slavoniji naše družbe liepim podporama. Hvala budi I. hrv. sledioni u Zagrebu, pa sledionama u Križevcima, Belovaru, Novoj Gradiski, Petrinji i na Susaku. Novčani zavodi u Hrvatskoj i Slavoniji imade: te-liran broj, pa je za čudno, kako se tri-riedko koja od njih sjeli ovako znamenite i patrioticke družbe, ko što je to ova naša. Slovenska družba sv. Cirila i Metoda u Ljubljani prima podporu od 40 slovenskih novčanih zavoda, što je dokazom, kako se u tim zavodima širvâa rodoljubna dužnost. Ali što se nije postiglo do sada, nadamo se, da će se postići u buduce, pa već sada postavljamo na srce odnosnim upraviteljstvima, da se nas do godine prigodom svojeg konačnog obrâ-čuna sjele onako, kako već to čine gore napomenuti naši zavodi.

Već je iz dosadašnjih naših izvještaja poznato, koliko su za našu družbu zaslužni naši sveučilišni građani. No u ovom liepom nastojanju akademička mladež nije osam-ljena: naša družba ima vrlo dobrih prijatelja i u mladim redovima — u djacima gimnazija i realaka.

Poznat je liep običaj djaka na Sušaku, koji godine i godine odkidaju sebi iz ustiju pa kad kao abiturienti napuste gimnaziju pošalju na naše ravnateljstvo liepu utemeljiteljnu članarinu u iznosu od 200 K. To su oni učinili i lanjske upravne godine — i za to čast im! A kako nam se srce ponosom širi, kad pomislimo na one divne splitske mladiće, koji su lanjske godine među sobom sabrali izdašnu svotu od 1000 kruna i poklonili je kao dar našoj družbi! Dok je hrvatske narode takove mladeži, moći će da velikim nadama gleda u svoju budućnost, a tako i naša družba, koja neima rieči, da ditično splitskoj mladeži izrazi svoje udiviljenja, i onu duboku harnost, što je spram nje osjeća.

Veliku zahvalnost dugujemo i đ. dub. zboru u Gorici, koji nam je darovao 200 knjižica „Marijina djeca“. Spomenat nam je još dar g. Gavrilovića iz Petrinje (400 K), dio dionice „Narodnoga Doma“ u Kastvu, poklonjeni nam po presvi. g. dru. Dinku Viteziću i redoviti, božični dar presvi. biskupa Guglera u Zagrebu.

U ostalom u lanjskoj je upravnoj godini prispjelo mnogo izdašnijih darova od raznih rodoljuba, kojih bi nam u ovom kratkom izvještaju bilo nemoguće nabrojiti. Naša družba, a po gotovo naša sirotinja u Istri, oslali će im na vieke harna, njima kao i onima, koji je se sjetilje i manjim darovima, a tih je upravo golem broj. Toj silnoj i jakoj falanji hrvatskih ljudi — mi najtoplije preporučamo ovu družbu našu, moleći vruće, da nas u mućnom našem nastojanju i teškom položaju nikada ne ostave, već da nas bratski podu-piro, ko što su to do sada činili — taj cilj za kojim mi idemo; tako je svet i tako velik.

Ovu preporuku obraćamo i na naše ditične sabiratelje, od kojih sa zahvalnošću spominjemo našega vloga pjesnika i zemljaka gosp. Rikarda Katalinića Jeretova. (Zvijo!)

VII. Družbine škole.

Družba sv. Cirila i Metoda za Istru uzdržava danas deset škola. Od tih su 3 dvorazrednice, 6 jednorazrednica i jedno dječje zabaviste.

1. Dvorazrednica u Pulju. U ovu je školu upisano 166 djece, koja vrlo liepo napreduju. Taj broj djece i njini napredak pokazuje, kako je bila sretna zamisao družbina ravnateljstva, te je onu školu proširilo od jedne na dvorazrednicu. Nema sumnje, te će već i u skorij budućnosti

ona naša škola donieti našoj stvari obilje dobrih ploda, koji će liepo odgovarati žrtvama, što ih družba već do sada u nju uložila.

2. Dvorazrednica u Voloskom. U predšajnim izvještajima bilo je na široko opisano, kako se je došlo do te škole. U početku doba, rek bi, da su se i same k-kr. škole obilati ganete; te odličile riedi već jednora neprestano pitanje hrv. škole u Voloskom. Naša družba je u ostalom još u lanjskoj upravnoj godini upravila na št. občinske glavarstvo u Voloskom molbu, da bi ono poduzeo shodne korake, kako bi zemlja preuzela na sebe uzdržavanje družbine škole u Voloskom toliko su bar zavredili oni naši rodoljubi, koji državi plaćaju dosta masne poreze sa svim tim, što ta slavna država mirne duše pušta, kako indjinski bies nemilo truje nevina srca djece tih dobrih porezovnika. Medjutim tu našu školu u Voloskom polazi sada do 92 djece, što mora da nemilo ubada u onaj slavni XIX. članak temeljnog našega zakona, kad se uzme u obzir, da c. kr. oblasti upravo proberhijalnom dobrohotnosti gledaju na ono deset talijanskih d-razrednica, za kojih se, iz zemaljskih fondova plaćaju tri udjeljake sile.

Nego, kako spomenuto, ima nade, da će tomu sablažnjivom stanju učiniti do-škora kraj i same c. kr. oblasti.

(Nastavak slijedi.)

DOPISI.

P u n a t polovicom lipnja 1903.: Sav svijet se sgraža nad krvoprolićima, koja se događaju nad mukotrpnim i patrićkim hrvatskim narodom u banovini; sav svijet daje oduška svome negodovanju nad dogodjajima, koji se u najnovije vrijeme zbivaju u Hrvatskoj; sav svijet prati sa simpatijom gloriku borbu njihovu za istjavna svoja prava prol nezdravom i nepravednom sistemu sadašnje vladavine bana Khuen-Hedervarya.

Kad se dakle već sav svijet sgraža nad tim dogodjajima, kako da se ne izgredi i jedno hrvatsko srce, kako da se ne izgredimo mi prvi susjedi i prava braća njihova po rodu i jeziku: da prava braća, jedino što nas nebraća razdieleše. Nu dicitli nas mogu, sjeđi nas mogu i komadali nas mogu nu braća nikad prestati biti nećemo.

Da je tako, pokazalo se je sada najbolje i danonice će se pokazivati još i bolje: ustaju braća Dalmatinci, ustaju braća Slovenci.

Zar da mi najbliža braća, istarski Hrvati, mirujemo? Ne! I po Istri počeli su se držati po raznim mjestima javni sastanci, na kojima se daje javno izražaja sućuti mukotrpnog braći i negodovanja nad divljim, azijskim postupkom u Hrvatskoj. Pa izmed mnogih drugih takvih sastanaka nemozemo a da neiznesemo na javu i onaj, što se je držao u Puntu na javnom trgu dne 13. lipnja t. g.

Sastanak je sazvao puntarski rodoljub, naš vrlo zastupnik pop Anton Andrić, dogovorilo sa g. dr. Antonom Antončićem, odvjetnikom u Krku i poznatim patriotom, koji u sličnim prigodam nikad izostati ne običaje.

Na uređeni sat (3 ure po podne) trg se napuni množtvom svieta bilo ih do 2000 i nadosav malo kašnje poglaviti đ. F. Lasić c. kr. povjerenik, podigne se na poviše mjesto sazivać sastanka Andrić i progovori u glavnome ovako:

Pozvao sam vas na ovaj sastanak, da se bratski porazgovorimo o jednim i za-lostnim odnosajima, u kojima se naš narod danas nalazi u Hrvatskoj; da damo izraza naše ljubavi do tog mukotrpnog i do zla boga mućenog naroda, kojega smo mi ne samo braća nego meso od istog tela i krv od iste žile; pozvao sam vas i zato, da izjavimo i javno očitujemo naše ogor-čenje nad postupkom prođane mađjarske vladê u Hrvatskoj. Veseo sam i zahva-ljujući vam; što ste se u tolikom broju odzvali mojemz poživu: Vidim po tomu, da širvate obilnost časa — vidim, da vam nije svejedno, što se u Hrvatskoj zbivâ. Ali ja sam od Punta i očekivao: Meni je još u živoj pameti i ja se toga

uvjek mîlo sjećam, kako smo upravo prije dvadeset godina bili svi puntari jedna dusa, kad smo nastojali da se od krčke občine oslobodimo; kad smo htjeli biti svesni u svojoj knći i gojiti naš mli materinski jezik. Tada od 417 glasova, što ih je imao Punt samo u III. tiehu, nije niti jedan ostajao kod kuće, nego svi do jed-nosiga pohrlihu su u Krk na biralište, a mladež i majka i žena, okićena troboj-nicama nošla nam u Krk hranu i posjela, ono polje pri moru kao uređena vojska.

Toj knji i odusevljenju puntara za svoj materinski jezik divili su se i isti protivnici, i premda su nas gonili sa bira-lišta i nisu nas pustili glasovati, mi smo se isto veseli vraćali na Punt, jer smo bili uvjereni da je naša stvar sreća i pra-vedna i da moramo pobjediti. I pobjediti smo.

To su bila vremena, koja su Puntak prođila i na koja se svaki puntar može najugodnije sjećati. Živ mi dakle i danas bio, Punte moj! (Živio Andrić) i kako onda, tako pokazimo i danas da ćemo ovaj pogovor u miru i redu početi i do-končati.

Čast mi je predstaviti vam c. kr. vla-dinog povjerenika poglavitoga gosp. F. Lasića.

Buduć pako mora svakom sastavku netko predsjedati, da drži red i vodi raz-pravu, to vam predlažem za predsjednika našeg vriednog i obće ljubljenog domo-rodca Frana Orlića. (Burni živio Orlić i Andrić)

Jednodušno izabrani predsjednik zauze svoje mjesto, zahvali se na podieljenoj mu časti, opomene narod da bude miran, da se drži reda, da sluša govornike koji će mu polanje opisati današnje stanje u Hrvatskoj, kako je već to predgovornik iztaknuo pri otvori ovog sastanka, te po-dieljuju riet sazivać istog sastanka g. Andriću, koji pozdravljen od naroda opet započne.

Nakon svršenih ratova u Italiji, našu prije jedinstvenu državu Austriju, podi-liše na dvoje: na Austriju i na Ugarsku, zato se sada zove Austro-Ugarska. Od onda u Austriji je glavni grad Beč, a u Ugarskoj Budimpešta.

Hrvatski narod, koji je tada po pokrajinah skupno živio pod svojim zakonitim kraljem, bio je onda razciepan na dvoje. Onaj dio našeg naroda, koji stanuje u Hrvatskoj i Slavoniji pao je pod Budimpeštu; a mi Hrvati iz Dalmacije i Istre ostali smo pod Bečom. Što smo tako razciepani i odeljeni, nismo mi krivi; to su učinili oni, koji su nas htjeli oslabiti, da oslab-ljeni umirajući umremo kako narod, da nam se zatare jezik, pak da mi ovamo u Dalmaciji i Istri postanemo Talijani, a oni onamo u Hrvatskoj da postanu Mađjari ili Ungarci. Nama ovamo obećali su poštenu upravu, obećali su nam škole u materinskom jeziku, obećali da će nam Hrvatski jezik poštovati po svim uredima. Hrvatom pak u Hrvatskoj i Slavoniji, koji su godine 1868. sklopili sa Mađjari po-godbu, bilo je obećano da će sami uprav-ljati sa školama, da će u Hrvatskoj biti samo Hrvatske škole; da će u sudstvom, občinama i sa svimi uredima upravljati sami Hrvati; da ima u Hrvatskoj vladati poštuda jedino hrvatski jezik; da će sa svojim sami gospodariti, jedino da će netko davati mađjarom za skupne trokove. Iz početka je to tako tako i islo. Ali pred 20 godina dala je Budimpešta Hrvatskoj za bana čovjeka, kojega će se ime sre-motno spominjati dok bude Hrvatskomu narodu člana i koljena.

Taj vam se čovjek, ili bolje zvier u ljudskoj spodob, zove od Hrvatskoga na-rodâ prokleštim imenom Khuen-Hedervary. (Péreat, ča s njim iz Hrvatske). Hrvati gledali su u osobi bana svoju staru slav i sjećali se starih vremena: kad im je ban bio i otac i majka, kad im je branio oče-

Nastavak u priljehu.

inu, čuvao granice Hrvatskog kraljevstva vodio ih u boj na neprijatelje — a danas gledaju u bana Hedervaya poniženje banškog dostojanstva, vide krvnika, vide zločinca svoga. (Dolje s njim!) Došao je u Zagreb ne kao Hrvatski ban, nego kao Madjarski husar, da zatara sve slobodine, da ukine sve pravice Hrvatskoga naroda, da narod pokvari; da ga ositromaši; da ga upropasti i da ga pomadjari. Pobeo je tim, da je ukrao sva starinska pisma, Hrvatskoga kraljevstva i poslao u Budimpeštu ne po danu nego po noći kao pravi lupež. Radi toga nekogi zastupnici sabora u Zagrebu izagnali su ga iz sabora, a on ih poslao u tamnicu i upropastio za uvijek. Obćinski je slobodu stegnulo, načelnike nije imao birati narod nego on imenovati. Iz sveučilišta izagnao ponajbolje profesore, jer su ljubili narod, a na njihovo mjesto imenovao slabije, koji će raditi po njegovoj volji; — narodu je oduzeo pravo glasa a dao ga najzadnjim pometatom željeznice, tako da zastupnike ne bira narod nego činovnici, koji moraju glasovati i izabirati onoga koga im ban naznači.

Na najviša činovnička mjestu i za zastupnike imenovao je najgoru fukaru prodance, koji će i oca i mater znajiti radi jedinoga novca. Prvi je on izvjesio madjarsku zastavu na banških dvorih; prvi je on dopustio madjarske škole u Hrvatskoj i po uredima madjarske grbove, zastave i napise. Na željeznicah i poštah nemože Hrvat dobiti kruha; madjarski činovnici su sve poplavili i tu otvaraju se pisma, pošiljke, a brzokaji se neuručuju. Porotu je učinio, a sudci moraju suditi kako će on a ne kako zakon hoće. (Dolje tiran!)

(Dolje sledi.)

Sjećajte se „Družbe sv. Cirila i Metoda“ za Istru

Franina i Jurina.

Fr. Ma da se j' maću kapo na perzuno na Volosken rozgotal!
 Jur. Ča j' na lot dobil?
 Fr. Lahko njemu za lot, ter je beči va zemalskoj kase na Poreču; lego da ni mogal od smeha, zač da j' neki od suda dobil s Trsta tabaka za radi njegove kancelarje.
 Jur. Pak ča njim se još ruga?
 Fr. Vranica neće kad se tresu pred njim kako i šiba na vode.
 Jur. A la, to su pravi junaci!
 Fr. Aj ne, lego-junci.

Pogled po Primorju.

Puljsko-rovinjski kotar:

Koncert „Družnice Cirilo-metodove“ u Pulju, jur najavljen nije se do sada mogao obdržavati, radi poznatih žalostnih prilika u Hrvatskoj. Sada možemo najaviti, da će se taj koncert održavati u oči praznika naših prosvjetitelja, dne 4. srpnja. Za tu se zgodu pripremaju velike priprave, te su si jur gospojinski i muški odbori podijelili svoje zadaće, o dan taj dan zabava ispane što sjajnije i velikodanstvenije. Zanimanje za ovu zabavu je veliko, te već unaprijed upozorujemo naše

narodno i svjestno građanstvo, kao što i našu braću iz pokrajine, da ne propuste ove zgodu, a da nas ne dodju pohoditi, jer to neće žaliti, no će im trud nagraditi onaj užitek, koji će nam podati naša svetost. Jer je pako svrha tili plemenit, prisuste se svakog pojedina od sebe preporuča; kao takorekuč, narodna dužnost. Svi dakle da se nadjemo u večer dne 4. srpnja u dvorani „Prvog istarskog sokola“ (Stadt Pola). Zdravo i do vidjenja!

Program zabave nemožemo otkinuti radi nestašice prostora, možemo ipak reci, da je isti vrlo lep i zanimio.

Predstojeće promjene u zapovjedništvu ratne mornarice. Dlje vremena govori se već, da će sadašnji zapovjednik c. i. kr. vojne mornarice admiral barun Spaun radi starosti u stanje mira. Posljednje vijesti iz Beča glase u tom obziru, da je admiral zadržala jedino careva želja na njegovom mjestu. Ostaje dakle još za sada na svojem mjestu, nu stalno ne za dugo. Njemu je preko 70 godina, te se drži kao stalno, da će nakon budućeg zasjedanja delegacija stupiti u stanje mira. Za njim je po činu najstariji podadmiral nadvojvoda Karlo Stjepan, koji bi imao preuzeti zapovjedništvo nad našom mornaricom. Dogodili se to, tada će se po gotovo uprava pomorskog odjela u ratnom ministarstvu tako podijeliti, da će sama uprava ostati u Beču a zapovjedništvo preseliti će se u Pulju. Na čelo uprave stupio bi zamjenik zapovjednika mornarice podadmiral grof Montecuccoli i on bi u delegacijah zastupao c. i. kr. mornaricu.

Medjutim činjenica ta, da je nadvojvoda prodao svoju palaču u Pulu, dala bi slutiti, da se on nekani više ovdje nastani.

U ratnoj mornarici. Čujemo, da su se na „Custozzi“ obdržavali izpitni kadeta, koji će biti promaknuti za oficire. Izameđu predmeta nalazio se je i hrvatski jezik, iz kojega je izpitivao kapetan g. Ratković. Iziu hrvatskih i ostalih slavenskih kandidata, koji već od naravi nešto znadu, pokazalo se kod ogromne većine kadeta, Niemaca i Madjara, da ne znaju a ma baš ništa iz hrvatskog jezika. I ti ljudi bili su na akademiji na Ricci, gdje se uči tobože i hrvatski, a morali će služiti s momčadi, koja se rekrutira većinom među Hrvatima! Govori se, da i za akademiju na Ricci i za izpite na „Custozzi“ postoji „Befehl“, da se svakomu kadetu, iz hrvatskoga jezika, znao on ili neznao ništa, mora dati najmanje „gend“ (doslatno). Ta Spaun i kaže uvijek u delegacijama, da oficiri uče hrvatski, ali ne kaže da moraju i znati.

Kampe valturske. U Pulji i na Puljštini svaki zna za široko polje iz „surva“ uz cestu što iz Pule vodi u Altur a zove se „Kampe valturske“. To je zemljište obćine valturske, kojom žalihože ne upravljaju Valturci, kako bi sami htjeli, nego obćinsko zastupstvo u Pulji, u kojem ne sjedi nikad nijedan Alturac. U zadnje doba je zastupstvo u Pulji dalo „Kampe“ poznatomu Simi Mečaru iz Cerovlja u zakup za jednu tisuću kruna na godinu, a sada se radi o tom, da će Mečar iznajmiti iste Kampe vojničkom eraru za preko deset tisuća kruna. Ovo se zove koristno upravljati s obćinskim imetkom, osobito ako se pomisli, da je vojničeri erar odavana tražio za se „Kampe“ i da gospodin Rizzi, kao načelnik puljski, zna unaprijed sve što se snuje u Štapskoj palači. Valturci, zapišite si i ovu!

Škola da se Bog smiluje! To je ona u Pomeru, povjerená učitelju Zecu (sada i Zec-u), najnovijem hrvatskom reneгалu. Škola je na dva odelia, jedan tobože talijanski, a jedan hrvatski — ali sve se je složio u toms, da od malih Pomeraca učine Čozolice, koji će se sramiti svojih matara i otaca. A radi toga, napredak u školi jest jednak ništici, jerbo učitelj posvema zanemaruje hrvatski odel, da ugodi svojim sadašnjim patronima,

latinskoj gospodi, a s talijanskim odelom ne može biti pravog uspjeha, jer protiv naravi ne ide nijedna stvar.

Medjutim smo čitali, da k onim prijašnjim timčama, koje su Pomerski kapurioni digli na dug za školu, sada im je junta odobrila, da dignu još K 3000 — tri tisuće kruna — za pokrize troškova za školu; a drugi Pomerci neka plaćaju i šalju djecu u talijansku školu, koja nije ni boža ni vražja.

Napokon molimo g. nadzornika Bunca, da i on malo prigleda, kako je s pomerskom školom i da poduzme shodne korake, a da učitelj Zec — Zec čini svoju dužnost u hrvatskom odelu.

Novi „dock“ vojne mornarice. Na maslinskom otoku „ovdašnjeg“ arsenala c. i. kr. vojne mornarice gradi se ogroman dock, koji će platiti i koji će moći dignuti ladju težku 15.000 bačava (tonelat).

Dock će biti podijeljen u tri odela a da se ga uzmogne lakše osušiti. Biti će sagrađen od željeznih ploča, te će mjeriti u dužini 140 metara, u širini 34 metra a u visini 18 metara.

Taj dock će potonuti u slučaju potrebe težajem pol sata za 14 metara, a uzdići će na novo u dobi od 2—3 sata. Strojevo kretanj će električna sila. Sa gradnjom upravlja nadmjernik arsenala g. Novotny a radnika imađe oko njega 400. Dock taj ima biti gotov početkom g. 1904.

Pošten obćinski savjetnik. Iz Rovinja nam pišu, da je tamošnji obćinski savjetnik g. Ivan Gjuricin (čltn Juricin) položio čast obćinskoga zastupnika s razloga — kako kaže sam, što je sadašnjemu obćinskomu zastupstvu iztekao trogodišnji rok.

Znateljni smo, što će na taj muški korak g. Gjuricina ostali njegovi talijanski drugovi.

Iz Rovinjskoga Sela, prijatelj nam pripovieda, da se pošluzuje učitelj zlošretno „Legine“ škole u Sošičih tumačem, jer on nerazumije djece niti djeca njega. Tu jednu našu djecu mame Talijani tim, da obećaju roditeljem kakovu podporu, komad odjela ili da se roditeljem zagrože peticom o nom za dug ako nešalju djecu u tu fabriku.

Ta djeca bijahu dne 20. pr. mj. u našem selu radi ciepljenja kozica; došla su amo pjevauč talijanski! Jadni li stvorova, nesretne li djece!

Čuje se, da im je biskup dao u Kanfanar talijanskoga svećenika iz Tirola, koji da će tu ukrađenu nam dječicu učiti vjeronauk u talijanskom jeziku. Eto vidite, Talijanom ide sve na ruku, i carske oblasti i zemaljski poglavari i crkveni predstojnici itd. dočim su svi ti, više il manje nama u svemu protivni. Bog im razsvietlio pamet!

Pazinški kotar:

Umirovljenje. Doznajemo, da bijaše ovih dana na vlastitu molbu umirovljen poznati naš rođoljub i odličan svećenik veleč. g. Frane Stefanutti, bivši župnik na Pazn. G. Stefanutti, premda još razmjerno mlad, morao je zamoliti mirovinu radi narušenog zdravlja, za koje je dugo tražio uzalud lieka.

Mi želimo iskreno našem prijatelju, da bi se sretno riešio nemile bolesti, pak da bi se vratio u kolo naših borioaca za vjeru i za hrvatski narod Istre, koji treba silno onakvih muževa, kakav je naš Frane.

Kako mute našu djecu? Talijanskim listovom u Trstu pišu iz Pazina, da je u tamošnjem otročjem zabavištu oko 90 dječice i od tih da dobiva njihov 60 takođerj dnevimice objed.

Neima dvojbje, da je među tom otročkom dječicom velik broj dječice naših siromašnih roditelja, koji šalju svoju nevinu dječicu u tu talijansku fabriku zbog narodne nesvesti ili zbog siromaštva.

Teško je zamjeriti siromašnim roditeljem, koji su čitav dan zaposleni, ili koji moraju po poslu od kuće, pak im se pruži ovako lepa prilika, da im ne samo dieče čuvaju čitav dan, već da mu daju dapače i hranu ili čak i odjeću.

Neukost i siromaštvo našega naroda zlorabe naši narodni protivnici u djavoljske svrhe tim, što ubijaju narodno našu dječicu, stvarajuć od njih ljute janjičare, koji će danas sutra dignuti oružja protiv vlastitim roditeljem i protiv svomu narodu.

Zemaljska podpora za gradnju vodovoda. Zemaljski odbor u Poreču zamjnio je obćinskomu glavarstvu u Labinu podporu od K 2000 iz zemaljske blagajne za gradnju vodovoda k labinskoj luci.

Voloski kotar:

Odvjetnički izpit položio je pred prošloga čedna na prizivnom sudu u Trstu naš odlični rođoljub i kandidat odvjetništva g. dr. Ivan Pošič iz Voloskog. Naše srdačne čestitke.

U Veprincu zaključilo je obćinsko zastupstvo slijedeće uredovne preinake: 1. da uredovnim jezikom obćine ima biti talijanski; 2. da se prosvjeduje protiv njemačkom nasliju u Inomostu protiv talijanskim djacijama te se molji vladu da čim prije osnuje talijansko sveučilište u Trstu; 3. da se pričeše u pomoć djacijama talijanske gimnazije u Pazinu s podporom od K 50.

I drugo ništa? Ništa! Mi smo nasuprot očekivali, da će obćinsko zastupstvo u Veprincu stvoriti i ove daljnje zaključke: da se prosvjeduje protiv uspjehu zadnjeg popisa pučanstva, kojim je ustanovljeno, da se u obćini Veprinackoj govori izključivo hrvatski; da se imaju zatvoriti crkve i škole u obćini, jer se istima narod pohrvučuje, a on hoće da ostane čozolski; da svi ljudi u obćini imaju priskrbiti slike Vittoria Emanuela i Garibalda; da se pokojnomu Andrejčiću postavi spomenik; da se Kršćica imenuje počastnim obćinarom. Oraj posljednji će se srditi, što su na njega zaboravili.

Iz Liburnije pišu nam 30. pr. mj.: Već se opazuju u veprinackoj obćini plovodi dolazka odpadnika Marchi-a. Znali smo unaprijed, da ga je u Veprinac odaslalo talijansko političko društvo za Istru, na čiji mig ga veprinacki Kalabrezi izabrase obćinskim tajnikom. — Znađemo još i to, da je zemaljski odbor u Poreču izplatio Marchi-u prije njegovog odlaska iz Lanišća (valjda u ime nagrade za njegove zasluge za talijansku stranku kršnoj Čičariji) podpunu plaću za svo vreme što bijaše suspendiran od službe, dapače i za ono vreme što bijaše u izraznom zatvoru. — Tako plaćaju Talijani naše odpadnike! — Marchi hoće pako, da se Talijanom oduži, pak je pripravio načelnika „Sugličica“ i talijanske zastupnike na to, da su na obćinski sa sjednici od 20. junija o. g. zaključili sa deset glasova (načelnika i 9 talijanskih zastupnika, žalostna njim majka!) 1. da imađe u veprinackoj obćini od sada biti talijanskim uredovnim jezikom; 2. da se prosvjeduje protiv napadajima na talijanske djake u Inomostu i da se od vlade zahtjeva utroženje talijanske univerze u Trstu; 3. da se podpornomu društvu talijanske gimnazije u Pazinu doznači podpora od K 50. Naša je manjina — pošlo je i pojmljivo — odrešito ustala protiv tim predlogom, koji idu izključivo za tim, da prikažu Talijanom Veprinac kao čisto talijansku obćinu. „Nego, talijanska“ većina, dobro dresirana od Marchi-a i njegovih mame-luka, malo je marila za utemeljene razloge, koje su pojedini zastupnici manjine protiv tim predlogom izveli. Dapače najnoviji veprinacki Talijan, Anton Gasparić, izjavio je glede predloga 1. „da zašto bi oni talijanski jezik pod noge hitali“. — Oj nesretniče! Zar nije sramotno i gnjusno izdajstvo za volju tudjega svoj jezik pod noge hitati? Nego valjda će „Sior Tone“ dobiti od Talijana u Poreču dobru plaću što se toliko zauzmiže za povoljančenje Veprinac ili kako ga sada Talijani zovu „Chitudano“. — Nego talijanska plaća nebi nikomu mogla izbrisati sa čela žig izdajstva i prokljetstva naroda,

koji prati izdajice do devetoga koljena. Dosta je samo sjelit se smrli pokojnoga Andriječića.

Tršćanski čifut „Piccolo“ u svom broju od 24. junija u članku „Cifre e fatti“ navodja, da je prilikom zadnje popisije bilo ustanovljeno, da u Veprincu imade 2233 Hrvata, 162 Niemca i 27 Talijana, pak se pita kako je to moguće, da je obćinsko zastupstvo sada zaključilo, da imade biti u obćini Veprincac uredovni jezik talijanski. „Piccolo“ bi imao pravo čuditi se, kad nebi znao, da je taj zaključak bio stvoren nekome samo za dobru talijansku plaću, a za plaću će svaki izdajica prodat sve svoje, samoga sebe, dapače i svoga rođenoga oca — Izdajici je novac i oca i majka i Bog i domovina. Da je narod svjestiji, nebi se jamačno usudili takva šta zaključivati jer bi se bojali, da ih narod kamenuje. Naš je narod u ovom kotaru neosvješten, zapušten, neuk, politički nezrio, a kriva je tomu naša stranka, koja se za taj narod premalo brine. — Videant consules.

Lošinjski kotar:

Promještenja svećenika kćrke biskupije. Pod tim naslovom donieli smo u br. 25. od 18. lipnja t. g. viest o imenovanju i premještanju svećenika polag „Acta curiae episcopalis Veglensis“ a na koncu dodali smo našu opazku glaseću: „G. Craglietto neide u Krk, već je privremeno umirovljen posredovanjem c. kr. namjestnika g. grofa Goëssa“. Mi smo tu opazku dodali posvema u dobroj vjeri, jer smo takvu viest čitali, a nije bila oprivrgnuta, u drugim novinama.

Sada smo umoljeni, da istini za volju javimo — što mi rado i činimo — te je c. kr. namjestnik doista na svojom pohodu kvarnerskih otoka posjetio i presvj. biskupa Mahnića u Krku te je odatle otišao u Cres pa u Lošinj, ali g. Craglietto nije privremeno umirovljen niti najmanje posredovanjem c. kr. namjestnika g. grofa Goëssa; drugo je pak, ako je mozdja koji u prevelikoj brizi za svoju stvar zlo shvatio koju rieč namjestnikovu.

Demonstracija za don. Craglietta.

Iz Lošinja pišu talijanskim listovom, da su tamošnjih talijanski kapurioni priredili predprošloga čedna demonstraciju svomu Benjaminu g. Fr. Craglietto, bivšem tamošnjemu župe-upravitelju tobod kano prosvjed proti biskupskoj kuriji u Krku.

G. Craglietto biti će zahvalan bez dvojbe svojim političkim istomišljenikom za izkazanu mu počast i za prosvjed proti kćrkoj kuriji ali to će mu malo pomoći u težkoj žalosti, što nemože položiti župničkog izpita i što ga je izpitno povjerenstvo u Krku proglasilo posve nespasobnim za mjesto župnika.

Hrvatska djeca moraju... letiti. Što se čudite: ta mi živimo u doba Santos-a Dumont-a i Lebaudy-a, koji znaju ravnati zrakoplove, pa će se koji takav naći i za djeću u Belom (na otoku Cresu), da mogu u školu stivansku. Tako je riešila komisija na lieu mjesta: učene glave od vlade, junte i obćine, kad se ovih dana radilo o tome, da se ustroji posebna hrvatska škola u Belom. Putem kad ihu obćini ljudi daleko je od Beloga do Stivana mnogo više od zakonom zahtjevanih 4 kilometara, ali gospoda su rekla, da treba mjeriti ravnu, zračnu u liniju u našla su da je ova za polovicu kraća: samo se treba ustrpit, dokle dodje tamo zrakoplov, koji će djecu prenašati po zračnoj liniji u stivansku školu. Kako smo beđasti mi Hrvati, da ne razumimo sve te stvari! Ali ima ih koji kažu, da sva ta bezobrazna igra talijanskih zulumčara sa hrvatskim školama, odgovara pojmu: „zakonite lopovštine“.

Iz Cresa 25. juna 1903. U zadnjem broju N. Si. čitao sam iz Cresa o razpisu naljućajna na izpražneno mjesto blagajnika prazne blagajne (sa sto hiljada duga) ove naše nesretne obćine. Čudim se kako se

može gosp. dopisnik one vjesti čuditi i pozivati se još na brižnog zaslepljenog kopača, creskog, što naš g. načelnik dr. Giuseppe Petris, koji je 1. načelnik creskog municipija; 2. pročelnik del partito ebreo-liberalo italiano; 3. pokrajinski starielinar; 4. predsjednik della per ben tre volte morta e per ben quattro volte resuscitata „Lega nazionale“ — predsjednik della moribonda società operaia; 5. novoiimenovani predsjednik dell'Unione Istriana società in totale dissolazione, al, što bolje i više za naša gosp. predsjednika kao c. kr. notara società „in liquidazione“; 6. neonominato i. r. notaro d'Albona, ali mu se neda samo jer je proračunao da su ovdje jasle maslinji i obiljati; 7. c. kr. notar koji u području svog notarčeta sa 9/10 pučanstva koje talijanski nerazumi ipak in barba alle disposizioni di legge nad svojom glavom i pod svojom mišćavom desnicom hiti se i s imenom i s pečatom i s pismama samo i samo talijanskima — 8. napokon (to mu je najnoviji titul) la quinta perla delle isole di quarnero, kako ga je, čujem, u najnovije doba okrstio (pak i pravo i dostojno je to i njegov načelnik kao cittadino onorario) vlastousto gosp. prof. Goëss . . .

Sad pitam ja kako ćete da taj titulirani čovo raspise natječaj u hrvatskih novinah i da, horribile dictu — prvi sluga pod njegovim prestoljem pozna i govori quella maledeta lingua, kako naš jezik obćajno krsti nemilostivna Galovica, in creska Pompadur, inače koparska paulana. Kakav bi to onda bio potomak del „Stefano Petrisso crovato da Cherso“ i kakav bi to bio sin oca koji je toli blagoslovljenu uspomenu ostavio među creskim kopaci Bosovich, Bolmarcich, Dujmovich godine 1856., u koji je svoju skromnu naobrazbu i svoje nauke imao, gle sudbinu jarea, haš u bielom . . . Zagreb! I takvim čovjekom na čelu misli i vis. c. k. vlada u svojoj oćinskoj skrbi i brizi povratiti i uspostaviti blagostanje i, što je glavnije, mir u ovoj obćini a napore u ovom, himbom i prevarom, raztrovanom gradu . . . Va rischio!!

Dr. Manjeresto.

Književne viesti.

Dragutin A. Parčić naslov je knjižice, koju smo sa zahvalnošću primili od „Staroslavenske Akademiје“ u Krku, a sadržaje životopis i prikazanje rada vriednoga pokojnika. Knjižica se čita nastadom a poučna je osobito za svećenički stališ, koji uzimljuć si uzorom kanonika Parčića u življenju i djelovanju može se najljepše odužiti Bogu, znanosti i narodu.

Preporučamo najtoplije ovu knjižicu u želji i nadi, da se mladji svećenici i redovnici ponesu za Parčićem te ne bude kako pjeva za njime J. B. u prvom sonetu dodanom na koncu knjižice:

. . . Slatko snivaj sinu
Doma si, što kulka ti nad grobom,
Jer ne nadje zamjene za tobom.

Oprema knjige je krasna te služi na čast tiskari „Kurykta“ u Krku. Ciena je 35 para.

„Tamburica“. Pod ovim naslovom početi će g. J. Stjepusić, posjednik prve sisačke tvornice tambura, tiskare i litografske, izdavati dne 1. julija o. g. hrvatski tamburski zbornik.

„Tamburica“ izlaziti će mjesečno jedanput, a stajati će za cielu god. K 8, pojedini svezi K 1.

Svaki svezak imati će po jednu ili dvie tamburaške partiture od najboljih hrvatskih i ostalih slavenskih glasbotvora.

Politički pregled.

U Puli, dne 1. julija 1903.

Austro-Ugarska.

Usljed obstrukcije, koju je bila započela mladoćeska stranka u carevinskom vieću, nije vlada mogla naći drugoga izlaza već poseći za odročanjem carevinskoga vieća. Ostala je dakle neriešana osnova o privremenom proračunu, zakonske osnove, o nagodbi sa Ugarskom itd. Da

uzmogne vlada, trošiti i, bez privole dr. Žavnoga zastupstva poslužit će se glasovitim paragrafom 14. državnoga sustava, te će naknadno pitati carevinsko vieće za odobrenje.

Razpravu o državnom proračunu te o zakonskih osnovah za nagodbu sa Ugarskom morala je vlada ostaviti za bolja vremena.

Jedni misle, da bi se moglo carevinsko vieće sastati još tečajem ovoga mjeseca, dočim drže drugi, da će se sastati tekar na jesen. Za sadašnjih praznika stupiti će vlada u dogovor sa prvaci pojedinih stranaka, te bude li se uvjerila iz tih dogovora, da imade nade, da bi moglo državno zastupstvo riešiti navedena važna pitanja, sazvat će opet vieće, inače će zatezati sa sazavom čim dulje bude mogla.

U posljednjoj sjednici českaoga kluba prije određenja carevinskoga vieća, stvorio je klub slijedeći zaključak: Nakon poveljene razprave o političkom položaju ustanovio je klub jednoglasno, da je sprječavanje parlamentarnog riešenja proračunskog provizorijana neobhodna politička nužda, te je ujedno zaključilo čvrsto ustrajati na svojim zahtjevih i od sada kano i do sada svojom odlučnošću zahtjevati izpunjenje istih. Toga zaključka preobrašće se je ministar predsjednik dr. Koerber te je naglo odročio zasjedanje carevinskoga vieća.

Pred samo odročenje carevinskoga vieća sklopile su sve njemačke stranke savez u tom smislu, da će slžno postupiti u svih narodnostnih pitanjih. Taj savez izabrao je i izvršujući odbor.

Ovaj savez njemačkih klubova iznedrio je neugodno slavenske zastupnike na carevinskom vieću. Oprezniji i pametniji između njih stali su razmišljati o tom; nebi li se i svi slavenski zastupnici našli u jednom savezu glede narodnih pitanja. Hrvati, Česi i Slovenci izjavise je jurve za takov savez. Oni će se kao skupina od 100 zastupnika podieliti u dva odsjeka od 50 zastupnika, da u slučaju potrebe obstrukcijom zapriječ svako nepoćudno djelovanje carevinskoga vieća. Zalostno je, što se nisu tomu savezu odmah pridružili i zastupnici ostalih slavenskih plemena, osobito mnogobrojni poljački klub. Čudnovato je, što se slavenski zastupnici ne mogu ništa naučiti od Niemaca, koji, premda su gospodari položaja u našoj poli monarhije i premda im se ne može nanesti nikakvu nepravdu u narodnom pogledu, ipak sklopiše savez a da se uzmognu slžno oprieti bilo i najpravdijem zahtjevu Slavenah u narodnom pogledu.

Grofu Khuenu pošlo je za rukom sastaviti u drugoj poli monarhije novo ministarstvo. U to ministatstvo povukao je većinu članova odstupiljšeg ministarstva Od novih ministra imenovani su ministar domobranstva general Kolossvary, a na mjesto odstupiljšeg ministra za Hrvatsku imenovan je sveučilišni profesor u Zagrebu i jedan od glavnih stupova mađaronske vlade u Hrvatskoj, zastupnik dr. Tomašić.

Grof Khuen biti će predsjednikom ministarstva, voditi će nutarnje poslove, pa i čast ministra a latere morao je sam preuzeti. Na taj način riešila se je Hrvatska dielomično zloglasnog bana, koji je punih 20 godina nasilno vladao u Hrvatskoj. Kažemo dielomično, jer će on imati i nadalje kao predsjednik ugarskog ministarstva odlučnu rieč kod imenovanja novoga bana i na sav buduć vladin sustav u hanovini.

U Hrvatskoj ne može se narod nikako primiriti zbog nesretne vladavine odstupiljšeg bana i njegovih podrepnica.

Istom što bje pred zagrebačkim sudbenim stolom izrečena osuda napram tuženim izgrednikom iz Zaprešića, eto već po drugi put, i to većom silom, ustao narod u Zagorju, da prosvjeduje riećju i činom proti zulumu mađaronske vlade. Na više mjesta varaždinske županije došlo je do krvava sukoba između seljaka i vojničtva, te je kod takvog sukoba u Ludbregu palo 7 mrtvih oko 70 ih je ranjeno a 136 uapšeno. U pobunjenih mjestih proglašila je vlada priekri sud, misleć da će tim umiriti nezadovoljni i osiromašeni narod.

Imenovanjem Khuena Hedervary-a za ministra-predsjednika Ugarske ostalo je izpražnjeno mjesto hrvatskoga bana. To mjesto biti će teško popuniti sponobnom osobom, koja bi bila dorasla sadašnjem položaju u zemlji. Za tim odličnim mjestom pružaju već ruke razni stupovi mađaronske vlade, koji bi i nadalje vladali zemljom po sadašnjem sustavu, nu mi se nadamo, da će napokon i na dvoru uviditi, da se neda u Hrvatskoj vladati onako, kako se je do sada vladalo.

Novoga kralja Petra I. primio i narod u Biogradu vrlo svečano. Prva važni čin novoga kralja bijaše svečani zakletva na srbski sustav pak prijavi vlastim svoga nastupa na srbsko priestolje Svomu narodu priobćio je kralj slijedeć proglas:

Značajan je i za Mene i za zemlju ovaj trenutak u komu se prvi put kao kralj obraćam srbskom narodu. Narodne predstavništvo, suglasno sa osećanjem i željom celoga naroda, izabrao Me je jednodušno za kralja Srbije. Primajući se toga izbora, ja sam danas po određama ustava, pred narodnim predjedništvom položio zakletvu kao zakoniti kralj Srbije. I sada, objavljujem Mome dragome narodu, da od danas stupam u Moja kraljevska prava i dužnosti.

Priomislim božijim i voljom srbskoga naroda, kojim je pre jednog stoleća izabran Moj ded Karagorbu za srbski narod po vede u svetu borbu oslobodjenja, — i ja sam došao na presto kraljevine Srbije, u kojoj je šestnaest godina vladao Moj otac kralj Aleksandar kao narodni izabranik. Naviknut da vladam govorim i radim iskreno i otvoreno, rešen da sve moje stvaranje i brigu poklonim sreći i blagostanju naroda — ja smatram za Moju prvu dužnost da u ovoj svečanosti i važnoj prilici sa dubokim uvjerenjem izjavim da vladalac treba da bude nosilac slobode i napredka svoga naroda. Ja hoću da budem istiniti ustavni kralj Srbije. Ustav i sve ustavne garantije za slobodu i prava narodna, te osnove pravilnog i sretnog razvitka i napredka narodnog i državnog života, za mene su svetinje, koje ću vazda najbrižnije poštuovati i čuvati. A tražim od sviju i svakoga da to isto čine. Zadahnut tim idejama, predajem prošlost zaboravu, ostavljajući istoriji, da svakoga po delima čini. Veran predanijma srpskoga naroda i Mojih predaka, ja ću se u spojljashnim odnosima rukovoditi tradicionalnim težnjama srbskoga naroda, a u isto doba održaću prijateljske odnose, koje zahteva potreba evropske zajednice, narodiću među susednim narodima. Moju dičnu vojsku, kojoj odajem Svoje kraljevske priznanje za njene dosadašnje zasluge i požrtvovanje oćahini, staraću se da usdignem na stupanj dostojne uzdanice Srpstva. Sa ovakim mislima i osjećanjima Ja podpuno pojam težinu i veličinu Moje vladalačke dužnosti, ali uveren u iskrenu podporu naroda, ja se nadam da ću, pomoću božjom i narodnom uspehi, da Srbiju povedem putem blagostanja, napredku i sreće. Živeo srbski narod! 12. juna 1903. g., u Beogradu. Petar I.

Razne viesti.

Promaknut na čast doktora. Dne 19. pr. mj. bio je na bećkom sveučilištu promaknut na čast doktora liečništva mladi naš rodoljub g. Frane Sterk, netak blago-pokojnog biskupa Andrije Sterka i odličnog našeg rodoljuba Antuna Sterka, brodo-vlasnika na Ricci. Čestitamo srdačno mladomu doktoru i svim njegovim milim!

Promaknut na čast doktora prava. Dne 26. pr. mj. bio je na gradskom sveučilištu promaknut na čast doktora prava g. Vladimir Fertot, član ustave slovenske obitelji dra. Simuna Pertota u Trstu. Čestitamo!

Novi urednik „Crvene Hrvatske“ gosp. Milan Marjanović, rodom iz Kastva pošao je ovih dana u Dubrovnik, da tamo preuzme uredništvo vlezasluznog hrvatskog lista „Crvena Hrvatska“. Bilo sretno!

Oklie hrabrim prebivacem istri-janskoga okrožja u brambor svoje domaćije. Pod ovim naslovom priobćila je nedavno tršćanska „Edinost“ proglas junackim stanovnikom Istre itd. tislan god. 1848. po nalogu vojničkog zapovjedništva u Primorju i razposlan na sve naše viđenije rodoljube širom Istre.

Taj „Oklie“ odstulpio nam je dobrohotno uredništvo „Edinosti“, te ćemo ga i mi, priobćiti hrvatski čim nam prostor lista dozvoli, neka se osvjeđoće opet jednom naša čitatelji, kako nas poznaju carske oblasti, kad im dogori do nokata t. j. kad im zaprijeti pogibelj od Talijana, koje inače podupiru na sve moguće načine na štetu našu i same države.

Ljekarna k sv. Cirilu i Metodu u Pazinu (mala fontana)

preporuča slavnom občinstvu svoju bogatu za-
lihu izvrstnih i svježih lijekova; bilo to modernog
ili starijeg izuma. Osim toga ima u zalihu tu i
inozemnih specialiteta, rudnih voda, kirurških
ovoja i spravu, toaletnih sapuna itd.
Napokon ima i pripravlja sve lijekove za domaće
blago (ovce, koze, svinje, konje, goveda), kao:
prah za šušac ili šuš itd.

Podvorba točna i u svako doba.

Mr. Pharmaciae Antun Marčelja,
providnik ljekarne.

VAŽNO ZA SVAKOGA! Razprodaja!

Uz nečuvano jeftine cijene za ciglih 2 for. 95. svč. može se
dobiti krasna garatūra sastojča iz 14 dragocimih nakitnih predmeta;
1 elegantni goštin ili nikalji oklopi izasno zajedno sa privjeskom.
Parizki sistem.
1 goštin-igla za kravate sa imitiranimi briljantima.
1 par pozlaćenih gumba za mašine, marka „Garantie“.
1 garatūra goštin-dogmeta za kašulju i ogut sastojča od 5 kom.
1 par prave srebrne satenice sa službenom puncom.
1 goštin-prsten sa elegantnim kamenom.
1 zepce ogledale u euni.
Cetrnaest ovih vrijednostnih i krasnih predmeta
zajedno sa anker-remonciar-umom razaslije za ciglih
2 for. 95 svč. pouzdom III ako se novac unapred doznači tvrkica
Krakov, Stradam **BRÜDER HURVIZ** 17, Austrija.
Neodgovarajuće prima se u roku od 8 dana natrag te se novac vraća, iako da kupac
nikakav riziko ne nosi.
Bogate ilustrirani cijenici različitih draguljarskih stvari budava i franka.
Preprodavaoci i posrednici traže se.

Valnojavakoga!

Istarska Posujilnica u Puli.

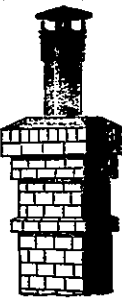
Prima zadrugare, koji uplaćuju zadrudnih dielova jedan ili više po kruna 20.
Prima novac na štednju od svakoga, ako i nije član te plaća od istoga 4 1/2% kamata čisto bez ikakvog odbitka.
Vraća na štednju uložene iznose do 100 K bez predhodnog otkaza, iznose do 400 K uz otkaz od 8 dana, iznose do 1000 K uz otkaz od 14 dana a tako i veće iznosne ako se nije kod uložnja suglasno ustanovio veći ili manji rok za otkaz.
Zajmове (posude) daje samo zadrugarom, i to na hipoteku ili na mjenice i zadužnice uz garanciju.
Uredovni sati svaki dan od 9—12 sati pr. p. i 3—7 sati po podne; u nedjelju i blagdane osim julyja i augusta mjeseca od 9—12 prije podne.
Društvena pisarna i blagajna nalazi se u Via Giusa br. 5, prizemno lijevo, gdje se dobivaju pobjlje informacije.
Ravnateljstvo.

JOSIP POTOČNIK, PULA

Via Sergia 33.

Skladište glinenih peći, štednjaka raznih vrsti i kada za kupanje — Mosaik- i Klinker-Ploče.
Taracanje i oprema zidova sa pločama.

Patentirani pokrovi - - -
- - - - za dimnjake.

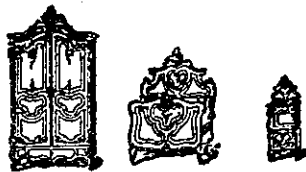
Specialista za gradnju raznovrsnih ogonjista.
Cienike šaljem na zahtjev bezplatno i franko.
Zastupnik tvornice pokućstva
I. J. NAGLAS u Ljubljani.

HRVATI, kupujte svi papir za pušenje Družbe sv. Cir. i Met. za Istru.

Tko se želi obskrbiti pravim
naravnim maslinovim uljem
kao što i svakovrstnim naravnim vinom
neka se obrati na tvrdku
Ant. Tranić, Pola,
Via Marianna br. 7.

Tvornica pokućstva dvorskog dobavljača IGNACIJ KRON TRST — BEČ.

Tvornica u Beču u vlastitim zgradama
kuća utemeljena god. 1849.

Na zahtjev šalje budava:
ilustrovane popise, originalne nacрте os-
nova, pregled sobnih namještaja.
Najveća solidnost, elegancnost
i jeftina cijena.

**Mlatilnice i
čistionice za žito,**
slamorenice, vinske preše i mastilnice,
preše za seno, pumpe za svaku porabu,
plugova itd. dobiva se uz nizke cijene
i iz najboljega gradiva u skladištu
tvrdke

ŽIVICI DR. u TRSTU
Via Commerciala 2, polag trga vojarske.

Sjećajte se narodnih društva!

Svaku domaćicu

može se cijeniti sretnom, koja obzirom na zdravlje, prikladnu
i dobar tek upotrebljava Kathreiner-Kneippovu sladnu kavu.
Uljudno se umoljava kod kupovanja nikada jednostavno sladnu kavu sahtje-
vati, već se mora uvijek izrično zahtjevati — Kathreinerova — Kneippova sladna
kava i ova neka se preuzme samo u ovdje odtisnutim izvornim omotima!

